

KNIŽNIČNÝ SYSTÉM

KNIŽNIČNÝ SYSTÉM SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ŠTATISTIKE ZA ROK 2007

PhDr. Iveta Kilárová, CSc. *

SYSTÉM SPRACOVANIA

Knižnice v rezorte Ministerstva kultúry SR (MK SR) spracovali za rok 2007 v rámci **Programu štátnych štatistických zisťovaní** štatistické výkazy **KULT (MK SR) 10–01**, ktoré poskytli v tlačenej aj elektronickej forme. V elektronickej forme boli spracované už druhý raz pomocou nového automatizovaného systému *Štatistika knižníc online*. Knižnice ako prvá a zatiaľ jediné inštitúcie rezortu kultúry pristúpili k vypĺňaniu elektronického formulára prostredníctvom internetu a jeho odoslaniu priamo do databázy na MK SR. Ministerstvo v spolupráci s Odborom pre knižničný systém SR Slovenskej národnej knižnice (OKS SR SNK) zabezpečilo pre knižnice na svojej webovej stránke prehľadné spracovanie a vystavenie vybraných štatistických údajov o knižniciach v rôznych tabuľkách vrátane štatistickej ročenky za rok 2006. Online ročenka za rok 2007 nebola v septembri 2007 napriek urgenciám zo strany OKS SR ešte zverejnená pre verejnosť. Výstupné tabuľky s údajmi, okrem porovnávacích a prepočtových údajov, boli OKS SR prekopírované z databázy MK SR do tlačenej verzie štatistickej ročenky za rok 2007.

Odbor pre knižničný systém SR SNK v Martine pokračoval v prehĺbenej spolupráci so spracovateľskými medzistupňami – s metódkami regionálnych knižníc s krajskou pôsobnosťou a metódkami regionálnych knižníc vo verejných knižniciach, ako aj s metódkami ústredných knižníc sietí špeciálnych knižníc v procese spracovania online štatistických formulárov z jednotlivých spravodajských jednotiek, ktoré sú v ich v metodologickej pôsobnosti. Prehĺbená spolupráca pokračovala aj medzi OKS SR SNK a Odborom informatiky MK SR.

Zapisovanie údajov do webového formulára zabezpečili opäť prevažne regionálne knižnice s krajskou pôsobnosťou (RKK) a regionálne knižnice (RK), ale aj ústredné knižnice sietí špeciálnych knižníc. Tieto knižnice metodicky usmerňovali jednotlivé spravodajské jednotky, pretože zapisovanie údajov do webového formulára realizovali v porovnaní s predchádzajúcim rokom aj niektoré ďalšie spravodajské jednotky – 24 % verejných knižníc, 62 % špeciálnych knižníc a prirodzene všetky vedecké knižnice. Zapisovanie údajov za 76 % verejných knižníc zabezpečili RK a RKK a za 38 % špeciálnych knižníc ústredné knižnice sietí špeciálnych knižníc a OKS SR. Svoju úlohu však zvládli včas.

Vzhľadom na to, že vo väčšine prípadov online formulár nevyplnili jednotlivé spravodajské jednotky – knižnice, ale spracovateľské medzistupne, osobitne RK a RKK, mali už štvrtý raz od prechodu na elektronické spracovanie štatistiky zvýšené náklady na jej spracovanie. Spracovateľské medzistupne preukázali zvýšené finančné náklady na spracovanie štatistiky s prechodom na elektronické spracovanie štatistiky v tabuľkovom dotazníku Odboru informatiky MK SR. Napriek tomu čoraz viac metódičiek konštatovalo uľahčené vykazovanie štatistických údajov v online formulári, ktorý ich vďaka zakomponovaným logickým kontrolám priebežne upozorňuje na logické chyby a preklepy. OKS SR SNK priebežne kontroloval a operatívne riešil problémy vznikajúce v online formulároch po ich nahraní do databázy MK SR priamo s jednotlivými metódičkami a s Odborom informatiky MK SR.

Opäť sa osvedčila metóda verejnej diskusie v Diskusnom fóre na knihovníckom portáli InfoLIB o problémoch vznikajúcich v priebehu vyplňovania online formulárov. Cieľom verejnej diskusie je operatívne poskytovať inštrukcie pre všetky spravodajské jednotky, získavať spätnú väzbu a jednotne riešiť spoločné problémy v štatistickom vykazovaní. Celkovo však metódičky len sporadicky upozorňujú na svoje problémy verejne, preto ich riešenie a dodržiavanie jednotnej metodiky vykazovania údajov nie je optimálne. Po skontrolovaní formulárov a porovnaní údajov s predchádzajúcim rokom boli výkazy v databáze aktivované najprv spracovateľskými medzistupňami a následne boli verifikované a potvrdené OKS SR SNK.

Štatistický formulár sa v porovnaní s rokom 2006 zmenil formálne aj obsahovo.

Z formálneho hľadiska bol spojený 7. a 8. modul do jedného, 7. modulu Zamestnanci a hospodárenie. Z obsahovej stránky sa výkaz rozšíril v porovnaní s rokom 2006 o ďalšie štatistické údaje. Obsahoval identifikačný list a sedem modulov – 1. Sieť knižníc, 2. Knižničný fond, 3. Výpožičky a služby, 4. Používatelia, 5. Ďalšie činnosti, 6. Informatičné technológie, 7. Zamestnanci a hospodárenie.

Pribudli aj nové údaje – v module 2 sa začali samostatne vykazovať „iné špeciálne dokumenty“.

Analogicky sa v module 3 začali samostatne vykazovať „výpožičky iných špeciálnych dokumentov“. Ďalej sa v 3. module osobitne začal uvádzať „počet vypracovaných bibliografií“ a „počet vypracovaných rešerší“ a pribudol nový údaj „počet prevádzkových hodín pre verejnosť za týždeň“. Okrem toho bola spresnená formulácia z „počet miest v študovniach a čítárňach“ na „počet študijných a čitateľských miest“, pretože v mno-

* Slovenská národná knižnica, Martin
e-mail: iveta.kilarova@snk.sk

hých knižniciach majú na tento účel vyčlenené miesta, ale nemajú študovňu ani čítareň.

V module 4 spravodajské jednotky prestali uvádzať údaj „potenciálni používatelia“, čo bol v prípade verejných knižníc počet obyvateľov v sídle knižnice (v obci). Tieto údaje poskytuje metodickej OKS SR SNK e-mailom overené jednotne zo Štatistického úradu SR.

V module 5 sa samostatne začal vykazovať počet „metodickej konzultácií“, ktoré vzrástli v knižniciach s metodickou funkciou najmä v súvislosti s prechodom na elektronické vykazovanie štatistických údajov.

V module 6 pribudli tri údaje – 1. riadok na uvedenie „počtu používateľov využívajúcich internet v knižnici“, 2. „počet návštev www–stránky knižnice“ a 3. „online katalóg knižnice na internete (kódy: 1 = áno, 0 = nie)“.

V module 7 bol špecifikovaný údaj „počet zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti s VŠ vzdelaním“ tak, že títo pracovníci boli rozdelení podľa typu VŠ vzdelania a pribudli štyri údaje – 1. „počet zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti s VŠ knihovníckym vzdelaním“, 2. „z toho ženy“, 3. „počet zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti so SŠ knihovníckym vzdelaním“, 4. „z toho ženy“. Okrem toho sa osobitne uvádza „počet zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti s iným VŠ vzdelaním“. K takémuto spresnenému vykazovaniu údajov o vzdelaní sme pristúpili v súlade s požiadavkami IFLA, podľa ktorých sa za kvalifikovaných pracovníkov považujú len pracovníci s VŠ knihovníckym alebo postgraduálnym knihovníckym vzdelaním. Práve tieto údaje potvrdili, že absolventi VŠ štúdiá knihovníckeho smeru v nedostatočnom počte pracujú vo verejných knižniciach, ale opačná situácia je v počte pracovníkov verejných knižníc so SŠ knihovníckym vzdelaním, ktorých je vo verejných knižniciach 10-krát viac ako pracovníkov s VŠ knihovníckym vzdelaním.

Spravodajské jednotky naďalej vyplňajú a podpísané štatutárom a opečiatkované odovzdávajú OKS SR SNK na archiváciu tlačene výkazy, ale po druhý raz museli vyplniť a nahráť do databázy MK SR aj online formuláre.

Spracovateľské medzistupne spracovali z formulárov nahraných v databáze MK SR za spravodajské jednotky vo svojej metodической pôsobnosti sumáre. Okrem toho vypracovali prehľady nákladov a náročnosti spracovania štatistických údajov, preukázali, ako im vzrástli náklady na zber a spracovanie štatistických údajov a aktualizovali zoznam spravodajských jednotiek. Aj keď je v posledných štyroch rokoch spracovanie štatistiky pre knižnice náročnejšie, predpokladali sme, že už v tomto roku sa prejaví výhodnosť elektronického online spracovania štatistiky najmä v operatívnom a priebežnom spracovávaní výstupných sumárnych údajov pre Štatistický úrad SR a pre hodnotenie vývoja základných štatistických údajov o knižniciach SR. To sa podarilo, hoci niektoré RKK nerespektovali dohodnutý termín uzávierky spracovania formulárov a nenahlásili ani svoje dodatočné opravy OKS SR, a tak bolo potrebné vyhľadávať zmeny, ktoré vo formulároch urobili a robiť sumárne formuláre duplicitne. Napriek veľkej snahe OKS SR sa však nepodarilo ovplyvniť pomalé tempo prác spracovateľskej firmy, ktorá musela nové štatis-

tické údaje vo formulári doplniť do tabuliek online ročenky a vygenerovala údaje do štatistickej online ročenky na webovej stránke MK SR, odkiaľ tieto tabuľky OKS SR prekopíroval a upravil do printovej ročenky pre potreby zriaďovateľov knižníc. Takisto sa nepodarilo zabezpečiť korelácie údajov z rôznych modulov a súčasne z viacerých rokov.

Na druhej strane, aj pri náraste finančných nákladov na spracovanie štatistických údajov, spravodajské jednotky musia rešpektovať zákon č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike a plniť si svoju spravodajskú povinnosť vyplniť štatistický formulár, inak môžu byť sankcionované. Napokon poskytovanie štatistických údajov sa preveruje a zohľadňuje aj pri posudzovaní a schvaľovaní projektov so žiadosťami o finančné prostriedky z grantového systému MK SR. Všetky spravodajské jednotky boli opäť vyzvané, aby presne uviedli aj svoje adresy, pretože podľa adries uvedených na printových formulároch sa aktualizuje adresár na portáli InfoLIB a na webovej stránke SNK v systéme VIRTUA. V online formulároch za rok 2006 Odbor informatiky MK SR zistil nejednotnosť a nepresnosť v uvádzaní názvu knižníc, preto ich OKS SR oslovil s požiadavkou overiť svoje názvy podľa zriaďovacích listín a štatútov. Nahlásené opravy potom OKS SR urobil v online formulároch nahraných do databázy MK SR. Rovnako podľa pokynu Odboru informatiky MK SR oslovil OKS SR všetky metodické v spravodajských medzistupňoch s požiadavkou podpísať *Poučenie o povinnosti zachovania mlčanlivosti o dôverných údajoch, ktoré sú predmetom štatistického zisťovania KULT a o zodpovednosti za jej porušenie*. OKS SR všetky Poučenia... doručil na Odbor informatiky MK SR.

Skôr než RKK pristúpili v roku 2007 k spracovaniu a zverejneniu údajov o knižniciach vo svojej metodической pôsobnosti v Rozboroch činnosti za uplynulý rok, podľa pokynu ústredných metodických Štatistického úradu SR vyžiadali OKS SR písomné potvrdenie *Vyhlásenia o súhlase so zverejnením dôverných štatistických údajov*. Štatutári knižníc v nich vyhlásili, že svoj súhlas poskytujú v súlade s ustanoveniami § 30 zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike a dôverné údaje o svojej organizácii, ktoré poskytli do ročného štatistického zisťovania KULT, môžu byť s týmto ich súhlasom publikované v online ročenke zverejnenej na internetových stránkach MK SR a OKS SR SNK, v tlačenej ročenke *Štatistický prehľad činnosti knižníc v SR za rok 2007*, v analýzach a grafoch spracovaných ústredným metodickým pracoviskom pre knižnice SR, OKS SR SNK, ako aj ústrednými metodickými sieťami špeciálnych knižníc a RKK. Súhlas so zverejnením dôverných štatistických údajov vyžiadali OKS SR od všetkých spravodajských jednotiek, o ktorých sa údaje v štatistickej online a printovej ročenke, v analýzach OKS SR a v rozboroch spracovateľských medzistupňov neuvádzajú ako agregované údaje. Za agregovaný údaj sa považuje sumárny údaj, ktorý je súčtom údajov aspoň troch spravodajských jednotiek. Preto bolo nevyhnutné aj v sumárnych údajoch za okresy v ročenke overiť počet spravodajských jednotiek v každom okrese a type knižníc. Ak nebol uvedený súčet minimálne za tri knižnice, OKS SR od nich vyžiadali písomný súhlas so zverejnením dôverných údajov podpísaný štatutárom.

Okrem pracovníčok OKS SR SNK mali prístupové kódy do databázy MK SR k formulárom vo svojej metodologickej pôsobnosti aj spracovateľské medzistupne, čo však nenasaturuje ich potrebu porovnávať svoje výsledky s analogickými knižnicami. Takúto možnosť im dáva len printová ročenka a online ročenka, ku ktorej mali prístup cez prístupový kód svojho pracoviska. Je potrebné, aby bola online ročenka v ďalších rokoch operatívne sprístupnená pre verejnosť, a tým aj pre zriaďovateľov a všetky metódičky, bez prístupového hesla.

Pracovníčky OKS SR SNK mali síce možnosť vybrať si z databázy MK SR potrebné výstupné údaje do štatistickej ročenky, ale znamenalo by to generovať najprv sumárne údaje za všetky jednotlivé typy verejných knižníc v každom okrese osobitne a prekopírovať ich do tabuliek pre štatistickú ročenku. Keďže výstupné údaje do základných tabuliek ročenky, t. j. okrem porovnávacích a prepočtových údajov, generovala firma, ktorá pre knižnice pripravila aj online formulár, OKS SR SNK neprístupil k duplicitnému generovaniu výstupných údajov, a tým ani k neefektívnemu vynaloženiu verejných finančných prostriedkov, ale v spolupráci a prostredníctvom Odboru informatiky MK SR usmerňoval pracovníkov firmy, aby správne upravili tabuľky s doplnenými údajmi pre online ročenku, ako aj výstupné údaje do tabuliek.

Priebežné upozorňovanie na chyby a ich odstraňovanie firmou vypracovanie ročenky pre OKS SR SNK skomplikovalo a predĺžilo. Tabuľky z online ročenky boli prekopírované, opravené a preformátované podľa potrieb do tlačenej ročenky. Porovnávacie a prepočtové tabuľky OKS SR SNK vyplnil prepísaním údajov z jednotlivých štatistických formulárov o RKK a RK nahraných do databázy MK SR hneď po termíne uzávierky spracovania a opráv vo formulároch.

Vypracovanie štatistickej ročenky je po prechode na elektronické spracovanie štatistiky, t. j. v uplynulých štyroch rokoch, pre OKS SR SNK časovo oveľa náročnejšie ako predtým. Pri zabezpečení rýchleho generovania údajov firmou by mohlo byť, naopak, časovo aktuálne a technologicky veľmi zjednodušené. Predpokladáme, že na základe vzorcov zabudovaných firmou do elektronických webových tabuliek bude generovanie výstupných údajov do tabuliek elektronickej ročenky v nasledujúcich rokoch rýchle a bezproblémové, pokiaľ nebudú do formulára doplnené ďalšie údaje, prípadne iné zmeny. Štatistickú ročenku so základnými tabuľkami v elektronickej forme by potom mohol zverejniť Odbor informatiky na webovej stránke MK SR hneď po uzávierke spracovania online formulárov a verifikácii sumárnych formulárov o knižniciach SR z databázy štatistiky MK SR.

OKS SR SNK archivuje tlačené výkazy od roku 2001 od každej spravodajskej jednotky, preto knižnice – spracovateľské medzistupne museli do OKS SR SNK doručiť tlačené výkazy za rok 2007 zo všetkých knižníc, ktoré majú vo svojej metodologickej pôsobnosti. Okrem toho RKK a RK vypracovali sumáre za kraje a okresy a odovzdali ich na archiváciu do OKS SR. Jednotlivé printové výkazy s pečiatkou a podpisom štatutára zo všetkých spravodajských jednotiek a s podpismi metódičiek pri každej oprave, ktorú urobili v printovom a paralelne aj v online for-

mulári, sú archivované v Registratúrnom stredisku SNK. Spracovanie formulárov podľa registratúrneho poriadku na archiváciu zabezpečuje OKS SR. Spracovatelia na jednotlivých formulároch vyznačili kódom 1 potvrdenie o súhlase (prípadne kódom 0 o nesúhlase) so zverejnením individuálnych údajov. Tento súhlas sa však obmedzuje len na využitie údajov pre potreby štátneho štatistického zisťovania podľa Štatistického úradu SR, nie je dostatočný pre použitie údajov v ročenkách a analýzach metódičiek.

VŠEOBECNÝ KOMENTÁR O KNIŽNIČNOM SYSTÉME SR

Spracovaním sme získali o verejných knižniciach SR údaje porovnateľné v rámci regiónov SR, typov knižníc a s predchádzajúcimi rokmi. Pri vyplňovaní elektronickeho internetového formulára a rozdelení knižníc na fungujúce, stagnujúce a zrušené bol odhalený zvýšený počet stagnujúcich verejných knižníc v roku 2007. **Knižničný fond 464 verejných stagnujúcich knižníc obsahoval 862 128 knižničných jednotiek** (v roku 2006 – 401 s knižničným fondom 756 437 knižničných jednotiek).

Ďalej vykazujeme údaje osobitne len o fungujúcich knižniciach, pretože stagnujúce „knižnice“, ktoré nedopĺňajú, nesprístupňujú svoj knižničný fond a neposkytujú základné knižnično-informačné služby, nemožno podľa zákona o knižniciach považovať za knižnice. Pri stagnujúcich (nefungujúcich) knižniciach sa mohli uviesť len údaje o stave knižničného fondu. Tieto údaje uvádzame v ročenke v osobitných tabuľkách.

Okrem sumárnych údajov o verejných knižniciach za okresy a jednotlivých údajov z RK, vedeckých a niektorých špeciálnych knižníc, ktoré umožňujú vidieť komplexne ich bohatú činnosť, uvádzame aj prepočty odkrývajúce tendencie v budovaní fondov, vo finančnej politike zriaďovateľov vo vzťahu ku kultúre, ako aj vývoj potrieb a vzťahu verejnosti ku kultúre, knižniciam, vzdelávaniu, informačným prameňom a čítaniu.

Tendencia poklesu základných ukazovateľov pokračuje. V porovnaní s rokom 2006 opäť poklesol počet výpožičiek a používateľov knižníc. Situácia sa zlepšuje v informačných technológiách a vo využívaní elektronických služieb, nezodpovedá však súčasným potrebám spoločnosti.

STRUČNÝ PREHĽAD ZÁKLADNÝCH ÚDAJOV

VEREJNÉ KNIŽNICE

Počet verejných knižníc v roku 2 007 bol 2 617, čo je v porovnaní s rokom 2006 pokles o 15 knižníc. 13 knižníc bolo zrušených, 3 knižnice boli zlúčené s inými. Z celkového počtu 2 617 knižníc bolo 2 153 fungujúcich a 464 stagnujúcich, čo je nárast o 63 stagnujúcich knižníc. Celkový počet knižničných jednotiek vo verejných fungujúcich knižniciach bol 17 406 761, znížil sa teda o 191 000. Fond stagnujúcich knižníc predstavuje 862 128 knižničných jednotiek z celkového fondu 18 268 889 knižničných jednotiek.

Počet výpožičiek klesol o 716 601 na 20 102 704 realizovaných výpožičiek, čo je v porovnaní s rokom

2006 pokles o 53 517 výpožičiek. Analogicky sa zvýšil aj úbytok používateľov o 16 563, čo je nárast úbytku o 1 609 používateľov v porovnaní s úbytkom v predchádzajúcom roku. Celkovo majú 546 778 registrovaných používateľov a zaznamenali 5 580 781 návštevníkov, čo je pokles o 70 623 návštevníkov. Na 24 438 podujatiach verejných knižníc – nárast o 909 podujatí – sa zúčastnilo 602 550 návštevníkov, čo je pokles o 55 366. Knižnice po prvý raz ako osobitný údaj uvádzali počet používateľov využívajúcich internet v knižnici – 604 858 a počet návštev webovej stránky knižnice – 910 962, čím získavame komplexnejší údaj o využívaní služieb knižníc, pretože elektronické služby sa poskytujú aj neregistrovaným používateľom a bez fyzickej návštevy knižnice.

Online katalóg knižnice má na internete 42 verejných knižníc. Zvýšil sa počet PC vo verejných knižniciach o 984, verejnosť mala k dispozícii 1 523 PC s internetom, čo je nárast o 863. 68 verejných knižníc má vlastnú webovú stránku, čo je pokles o 8. Používatelia mohli využívať 27 licencovaných internetových prameňov.

Celkový počet pracovníkov sa znížil na 1 599, čo je pokles o 26 pracovníkov, pribudlo však 22 pracovníkov knižníc s VŠ vzdelaním. Vysokoškolské vzdelanie malo 204 pracovníkov, z toho VŠ knihovnícke vzdelanie malo 75 pracovníkov a SŠ knihovnícke vzdelanie malo 794 pracovníkov.

Celkové náklady na činnosť verejných knižníc boli 583,438 mil. Sk. Náklady na nákup knižničného fondu vzrástli len o 1,960 mil. Sk na celkových 51,587 mil. Sk.

VEDECKÉ KNIŽNICE

Počet vedeckých knižníc sledovaných v rezorte kultúry sa znížil z 12 na 9 knižníc. 3 akademické a zároveň špecializované vedecké knižnice sa budú vykazovať od roku 2007 len ako akademické – Slovenská ekonomická knižnica EU v Bratislave, Slovenská poľnohospodárska knižnica pri SPU v Nitre a Slovenská lesnícka a drevárska knižnica pri TU vo Zvolene.

Knižničný fond 9 vedeckých knižníc predstavoval 17 325 526 knižničných jednotiek, čo je o 554 753 knižničných jednotiek menej, ako obsahoval fond 12 vedeckých knižníc v roku 2006. Celkový prírastok stúpol vďaka darom – 595 037 knižničných jednotiek a predstavoval 700 594, ale prírastok kúpou bol len 38 079, čo predstavuje zníženie objemu nákupu v porovnaní s rokom 2006 o 8 232 knižničných jednotiek. Výpožičky klesli o 1 036 027 na celkových 2 699 517. Počet používateľov sa znížil o 30 821 na 83 709, počet návštevníkov sa znížil o 838 534 na 1 006 218. Na 1 494 podujatiach sa zúčastnilo 33 969 účastníkov.

Internet v knižnici využilo 77 605 používateľov. 9 vedeckých knižníc zaznamenalo 2 397 050 návštev svojich webových stránok. Verejnosť používala 256 PC s internetom, čo je o 53 menej ako v predchádzajúcom roku v 12 knižniciach. Všetky vedecké knižnice majú vlastnú webovú stránku a online katalóg na internete. Používatelia mohli využívať 73 licencovaných internetových prameňov.

Vedecké knižnice mali 941 pracovníkov, čo je o 117 pracovníkov menej než v 12 knižniciach v roku 2006,

prícom v 3 akademických knižniciach pracovalo v predchádzajúcom roku 100 pracovníkov.

Vysokoškolské vzdelanie malo 324 pracovníkov, z toho VŠ knihovnícke malo 160 pracovníkov a SŠ knihovnícke vzdelanie 219 pracovníkov.

Náklady na činnosť vedeckých knižníc sa zvýšili na 546,574 mil. Sk, čo je nárast o 76,165 milióna Sk. Náklady na nákup knižničného fondu sa pritom znížili na 38,392 mil. Sk, čo je pokles o 5,241 mil. Sk. Kapitálové výdavky sa zvýšili na 290,804 mil. Sk, čo je nárast o 48,516 mil. Sk.

ŠPECIÁLNE KNIŽNICE

Počet špeciálnych knižníc sa v roku 2007 znížil na 371 knižníc, čo je pokles o 8 knižníc. Z celkového počtu 371 knižníc bolo 23 stagnujúcich, z toho po 8 v sieti lekárskech a technických knižníc, 4 pôdohospodárske, 2 knižnice v sieti knižníc SAV a 1 knižnica v sieti knižníc múzeí a galérií.

Knižničný fond sa znížil o 163 100 knižničných jednotiek na celkových 4 582 594, z toho bolo v stagnujúcich knižniciach 109 758 knižničných jednotiek. Výpožičky sa znížili na celkových 1 122 151 výpožičiek, čo je pokles o 83 542 výpožičiek. Špeciálne knižnice celkovo uviedli 76 161 registrovaných používateľov, čo je pokles o 8 164 používateľov. Na 2 755 podujatiach sa zúčastnilo 53 158 účastníkov.

Internet v knižnici využilo 12 006 používateľov. Zaznamenali 76 535 návštev svojich webových stránok.

Verejnosť používala 98 PC s internetom, čo je o 10 menej ako v predchádzajúcom roku. Vlastnú webovú stránku malo 19 knižníc a online katalóg na internete 29 knižníc. Používatelia mohli využívať 39 licencovaných internetových prameňov.

V týchto knižniciach pracovalo 365 pracovníkov, čo je o 71 menej ako v roku 2006. Vysokoškolské vzdelanie malo 108 pracovníkov, z toho VŠ knihovnícke malo 55 pracovníkov a 132 pracovníkov malo SŠ knihovnícke vzdelanie.

Náklady na činnosť špeciálnych knižníc boli 182,955 mil. Sk. Na nákup knižničného fondu vynaložili 53,547 mil. Sk, čo predstavuje zvýšenie nákladov na nákup o 6,818 mil. Sk.

V záujme komplexnosti štatistického vykazovania údajov o knižniciach SR uvádzame v *Štatistickom prehľade činnosti knižníc v Slovenskej republike za rok 2007* a v niektorých tabuľkách a grafoch v tomto článku aj sumárne údaje o akademických a školských knižniciach, ktoré spracoval Ústav informácií a prognóz školstva v Bratislave.

Aby boli niektoré sumárne vybrané údaje o jednotlivých typoch knižníc kompaktné a prehľadné, uvádzame ich v tabuľke v porovnaní s rokmi 2005 a 2004 a v grafoch. Uvedené údaje o rôznych typoch knižníc nemožno vnímať ako porovnanie, pretože medzi jednotlivými typmi knižníc sú špecifické rozdiely v poslaní a činnosti, porovnania sú možné len v rámci jedného typu knižníc.

JEDNOTLIVÉ TYPY KNIŽNÍC VO VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOCH

PREHĽAD JEDNOTLIVÝCH TYPOV KNIŽNÍC V SR VO VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOCH V ROKOCH 2004 – 2007

Typ knižnic	Počet knižnic				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	2 677	2 658	2 231	2 153	-78	96,50
2. Vedecké knižnice	12	12	12	9	-3	75,00
3. Špeciálne knižnice	380	357	359	348	-11	96,94
4. Akademické knižnice	618	617	621	672	51	108,21
5. Školské knižnice	5 360	5 483	5 273	4 913	-360	93,17

Typ knižnic	Knižničný fond spolu				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	18 396 360	18 365 646	17 597 761	17 406 761	-191 000	98,91
2. Vedecké knižnice	16 072 098	18 801 044	17 880 279	17 325 526	-554 753	96,90
3. Špeciálne knižnice	4 694 402	4 474 975	4 570 699	4 472 836	-97 863	97,86
4. Akademické knižnice	3 576 570	3 630 895	5 565 782	5 705 804	140 022	102,52
5. Školské knižnice	9 659 091	9 551 597	9 313 216	9 003 296	-309 920	96,67

Typ knižnic	Periodiká – tituly spolu				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	8 730	8 281	8 024	8 178	154	101,92
2. Vedecké knižnice	13 445	13 745	13 805	12 830	#NÁZOV?	92,94
3. Špeciálne knižnice	11 045	10 305	10 575	10 031	-544	94,86
4. Akademické knižnice	5 228	5 142	7 408	7 434	26	100,35
5. Školské knižnice	16 683	16 526	17 077	16 974	-103	99,40

Typ knižnic	Prírastok spolu				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	304 091	351 110	322 319	307 609	-14 710	95,44
2. Vedecké knižnice	165 646	597 998	607 834	700 594	92 760	115,26
3. Špeciálne knižnice	74 913	67 636	59 606	71 091	11 485	119,27
4. Akademické knižnice	87 201	93 217	309 750	242 433	-67 317	78,27
5. Školské knižnice	144 376	170 692	145 815	167 275	21 460	114,72

Typ knižnic	Výpožičky				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	23 129 268	21 482 289	20 819 305	20 102 704	-716 601	96,56
2. Vedecké knižnice	2 735 937	3 564 203	3 735 544	2 699 517	-1 036 027	72,27
3. Špeciálne knižnice	1 391 184	1 299 996	1 205 693	1 122 151	-83 542	93,07
4. Akademické knižnice	2 084 383	1 895 878	2 613 975	2 767 893	153 918	105,89
5. Školské knižnice	1 593 738	1 560 573	1 493 226	1 473 755	-19 471	98,70

Typ knižnic	Používatelia registrovaní spolu				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	601 869	578 295	563 341	546 778	-16 563	97,06
2. Vedecké knižnice	90 127	110 582	114 530	83 709	-30 821	73,09
3. Špeciálne knižnice	84 916	75 599	84 325	76 161	-8 164	90,32
4. Akademické knižnice	114 815	102 817	154 604	149 424	-5 180	96,65
5. Školské knižnice	425 216	420 586	416 144	385 981	-30 163	92,75

Typ knižnic	Návštevníci				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	6 180 755	5 910 897	5 651 404	5 580 781	-70 623	98,75
2. Vedecké knižnice	1 143 370	1 547 516	1 844 752	1 006 218	-838 534	54,54
3. Špeciálne knižnice	376 970	341 405	333 771	322 029	-11 742	96,48
4. Akademické knižnice					0	0
5. Školské knižnice					0	0

Typ knižnic	Podujatia spolu				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	23 003	22 983	23 529	24 438	909	103,86
2. Vedecké knižnice	787	1 211	1 684	1 494	-190	88,72
3. Špeciálne knižnice	2 978	2 221	2 367	2 755	388	116,39
4. Akademické knižnice	1 627	1 383	1 718	3 046	1 328	177,30
5. Školské knižnice	10 648	11 128	12 192	11 197	-995	91,84

Typ knižnic	PC s internetom pre verejnosť				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	298	415	660	1 523	863	230,76
2. Vedecké knižnice	200	350	309	256	-53	82,85
3. Špeciálne knižnice	107	101	108	98	-10	90,74
4. Akademické knižnice	387	412	836	937	101	112,08
5. Školské knižnice	206	334	482	605	123	125,52

Typ knižnic	Zamestnanci – prepočítaný počet				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	1 656	1 641	1 625	1 599	-26	98,40
2. Vedecké knižnice	1 012	1 023	1 056	941	-115	89,11
3. Špeciálne knižnice	451	440	436	365	-71	83,72
4. Akademické knižnice	413	416	548	551	3	100,55
5. Školské knižnice	131	123	135	99	-36	73,33

Typ knižnic	Poplatky za knižničné činnosti				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	30 799 300	31 118 000	30 481 610	31 320 000	838 390	102,75
2. Vedecké knižnice	7 669 000	8 442 000	12 018 760	11 186 000	-832 760	93,07
3. Špeciálne knižnice	977 000	1 041 000	768 555	889 000	120 445	115,67
4. Akademické knižnice			4 964 666	5 859 217	894 551	118,02
5. Školské knižnice					0	0

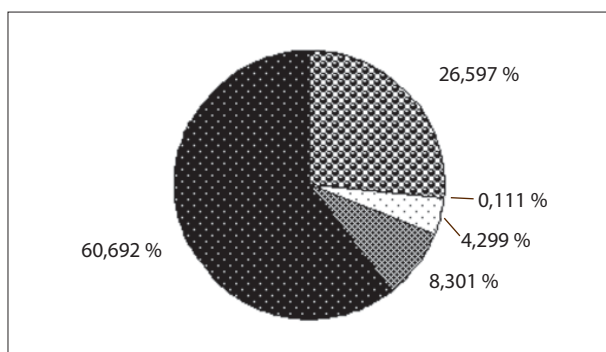
Typ knižnic	Sk na nákup knižničného fondu				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	41 838 000	46 727 000	49 627 070	51 587 000	1 959 930	103,95
2. Vedecké knižnice	39 964 000	37 578 000	43 932 750	38 692 000	-5 240 750	88,07
3. Špeciálne knižnice	55 394 000	38 378 000	46 729 260	53 548 000	6 818 740	114,59
4. Akademické knižnice	30 809 381	32 341 265	45 825 698	46 144 612	318 914	100,70
5. Školské knižnice	11 381 154	14 119 942	15 677 708	17 528 667	1 850 959	111,81

Typ knižníc	Náklady na činnosť knižníc				Rozdiel 2007/2006	%
	2004	2005	2006	2007		
1. Verejné knižnice	451 871 600	493 879 000	523 730 290	583 438 000	59 707 710	111,40
2. Vedecké knižnice	439 023 000	673 359 000	467 408 690	543 574 000	76 165 310	116,30
3. Špeciálne knižnice	132 187 000	117 281 000	130 348 750	182 955 000	52 606 250	140,36
4. Akademické knižnice	95 900 939	107 728 311	161 192 301	175 753 083	14 560 782	109,03
5. Školské knižnice	17 039 753	21 009 421	23 256 768	28 014 416	4 757 648	120,46

PODIELY JEDNOTLIVÝCH TYPOV KNIŽNÍC V NIEKTORÝCH UKAZOVATEĽOCH V SR

Tabuľka 1 Počet knižníc jednotlivých typov v SR

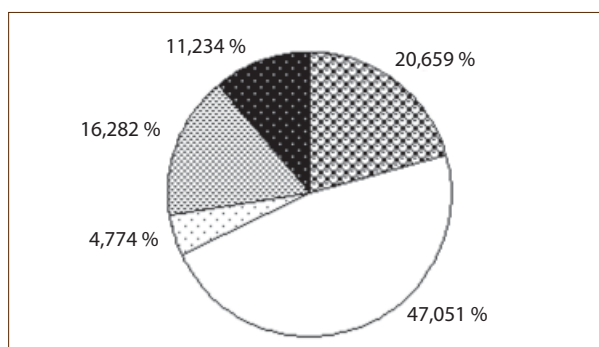
Typ knižníc	Počet knižníc	%
Verejné knižnice	2 153	26,597
Vedecké knižnice	9	0,111
Špeciálne knižnice	348	4,299
Akademické knižnice	672	8,301
Školské knižnice	4 913	60,692

Graf 1 Podiel počtu knižníc jednotlivých typov v knižničnom systéme SR (v %)

Tabuľka 3 Celkový prírastok do knižničného fondu v jednotlivých typoch knižníc v SR

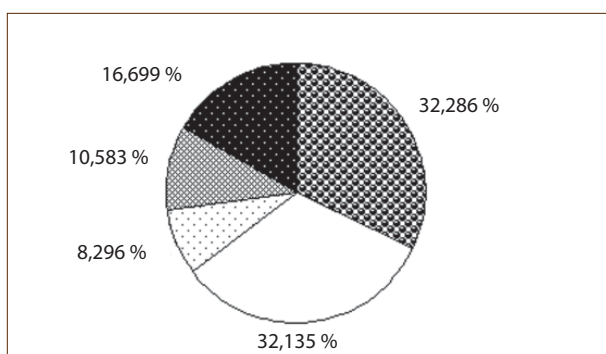
Typ knižníc	Prírastok KF	%
Verejné knižnice	307 609	20,659
Vedecké knižnice	700 594	47,051
Špeciálne knižnice	71 091	4,774
Akademické knižnice	242 433	16,282
Školské knižnice	167 275	11,234

Graf 3 Podiel prírastkov do knižničných fondov v jednotlivých typoch knižníc v knižničnom systéme SR (v %)

Tabuľka 2 Knižničný fond v jednotlivých typoch knižníc v SR

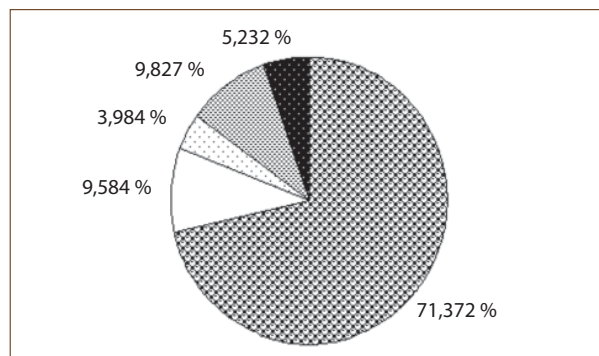
Typ knižníc	Knižničný fond	%
Verejné knižnice	17 406 761	32,286
Vedecké knižnice	17 325 526	32,135
Špeciálne knižnice	4 472 836	8,296
Akademické knižnice	5 705 804	10,583
Školské knižnice	9 003 296	16,699

Graf 2 Podiel knižničných fondov jednotlivých typov knižníc v knižničnom systéme SR (v %)

Tabuľka 4 Výpožičky v jednotlivých typoch knižníc v SR

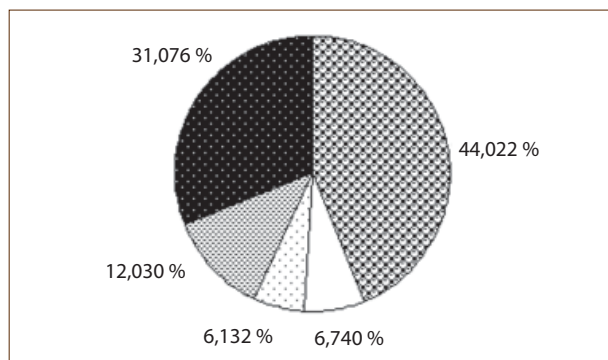
Typ knižníc	Výpožičky	%
Verejné knižnice	20 102 704	71,372
Vedecké knižnice	2 699 517	9,584
Špeciálne knižnice	1 122 151	3,984
Akademické knižnice	2 767 893	9,827
Školské knižnice	1 473 755	5,232

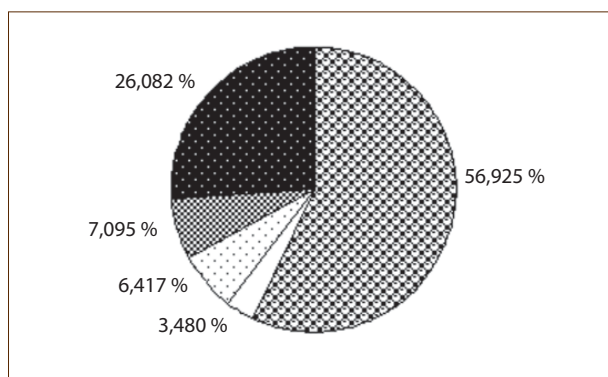
Graf 4 Podiel výpožičiek v jednotlivých typoch knižníc v knižničnom systéme SR spolu (v %)

Tabuľka 5 Registrovaní používatelia v jednotlivých typoch knižníc v SR

Typ knižníc	Používatelia	%
Verejné knižnice	546 778	44,022
Vedecké knižnice	83 709	6,74
Špeciálne knižnice	76 161	6,132
Akademické knižnice	149 424	12,030
Školské knižnice	385 981	31,076

Graf 5 Podiel registrovaných používateľov v jednotlivých typoch knižníc v knižničnom systéme SR (v %)
Tabuľka 6 Počet podujatí organizovaných jednotlivými typmi knižníc v SR

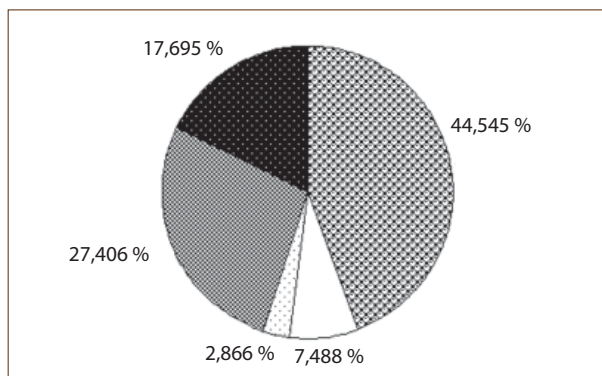
Typ knižníc	Podujatia	%
Verejné knižnice	24 438	56,925
Vedecké knižnice	1 494	3,48
Špeciálne knižnice	2 755	6,417
Akademické knižnice	3 046	7,095
Školské knižnice	11 197	26,082

Graf 6 Podiel počtu organizovaných podujatí v jednotlivých typoch knižníc v knižničnom systéme SR (v %)
Tabuľka 7 Počet počítačov s internetom pre verejnosť v jednotlivých typoch knižníc v SR

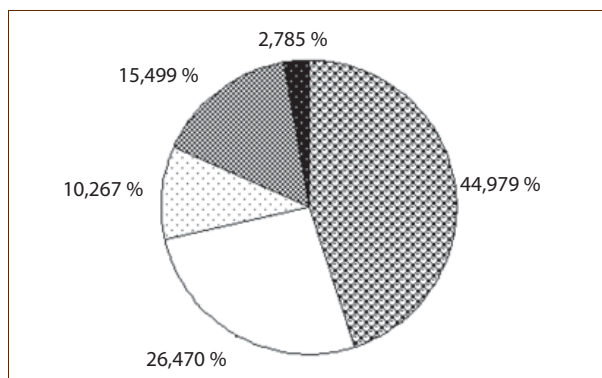
Typ knižníc	Počet PC s internetom pre verejnosť	%
Verejné knižnice	1 523	44,545
Vedecké knižnice	256	7,488
Špeciálne knižnice	98	2,866

– pokračovanie tabuľky 7

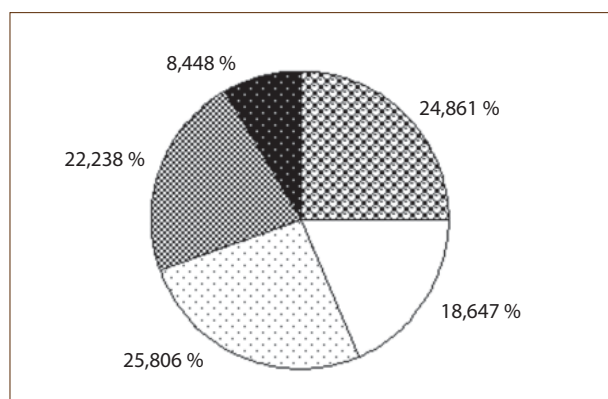
Typ knižníc	Počet PC s internetom pre verejnosť	%
Akademické knižnice	937	27,406
Školské knižnice	605	17,695

Graf 7 Podiel počtu počítačov s internetom pre verejnosť v jednotlivých typoch knižníc v knižničnom systéme SR (v %)
Tabuľka 8 Prepočítaný počet zamestnancov v jednotlivých typoch knižníc v SR

Typ knižníc	Zamestnanci – prepočítaný počet	%
Verejné knižnice	1 599	44,979
Vedecké knižnice	941	26,47
Špeciálne knižnice	365	10,267
Akademické knižnice	551	15,499
Školské knižnice	99	2,785

Graf 8 Podiel počtu zamestnancov jednotlivých typov knižníc v knižničnom systéme SR (v %)
Tabuľka 9 Náklady na nákup knižničného fondu v jednotlivých typoch knižníc v SR (v Sk)

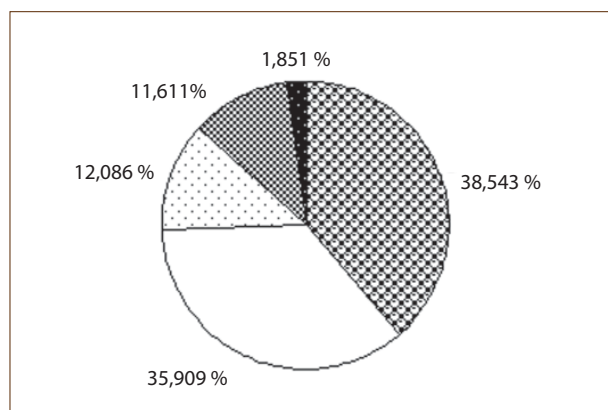
Typ knižníc	Náklady na nákup knižničného fondu	%
Verejné knižnice	51 587 000	24,861
Vedecké knižnice	38 692 000	18,647
Špeciálne knižnice	53 548 000	25,806
Akademické knižnice	46 144 612	22,238
Školské knižnice	17 528 667	8,448

Graf 9 Podiel nákladov na nákup knižničného fondu v jednotlivých typoch knižníc v knižničnom systéme SR (v %)

Tabuľka 10 Celkové náklady na činnosť jednotlivých typov knižníc v SR (v Sk)

Typ knižníc	Náklady na činnosť	%
Verejné knižnice	583 438 000	28,543
Vedecké knižnice	543 574 000	35,909
Špeciálne knižnice	182 955 000	12,086
Akademické knižnice	175 753 083	11,611
Školské knižnice	28 014 416	1,851

Graf 10 Podiel celkových nákladov na činnosť jednotlivých typov knižníc v knižničnom systéme SR (v %)

Niektoré údaje sú názorne prezentované ako podiely jednotlivých typov knižníc z celkového koláča všetkých knižníc v knižničnom systéme SR. Tieto podiely uvádzame v nasledujúcom prehľade za rok 2007 a pre porovnanie a ukážku vývoja v zátvorkách aj za roky 2004 – 2006:

- 26,6 % (2006 – 26,26 %, 2005 – 29,12 %, 2004 – 29,6 %) **verejných knižníc** s 32,3 % (2006 – 32,04 %, 2005 – 33,49 %, 2004 – 35,11 %) knižničného fondu a s celkovým prírastkom 20,7 % knižničných jednotiek realizovalo 71,4 % (2006 – 69,71 %, 2005 – 72,08 %, 2004 – 74,77 %) všetkých výpožičiek, uskutočnilo 56,9 % podujatí, malo zaregistrovaných 44 % (2006 – 42,26 %, 2005 – 44,9 %, 2004 – 45,7 %) všetkých používateľov knižníc SR, 44,5 % PC s internetom pre verejnosť, 45 % všetkých zamestnancov prepočítaných na plný úvä-

zok, 24,9 % nákladov na nákup knižničného fondu a 38,5 % celkových nákladov na knižničnú činnosť. Pri súčasnom tempe doplňovania fondu verejných knižníc nastane jeho kompletná obnova za 56,59 rokov (v roku 2006 za 54,6 rokov, v roku 2005 za 52,3 rokov). Konštatujeme, že vo verejných knižniciach, kde je mimoriadne dôležitá aktívna akvizícia a pravidelná obnova fondu, majú nízke finančné náklady na nákup knižničného fondu, nedostávajú povinný výtláčok a dary nie vždy zodpovedajú potrebám používateľov. Napriek tomu verejné knižnice realizovali viac ako dve tretiny výpožičiek všetkých knižníc v knižničnom systéme SR a registrovali takmer polovicu (44 %) všetkých používateľov, ale ich náklady na nákup predstavovali len štvrtinu nákladov všetkých knižníc v knižničnom systéme SR.

- 0,11 % (2006 – 0,14 %, 2005 – 0,13 %) **vedeckých knižníc** s 32,1 % (2006 – 32,55 %, 2005 – 34,29 %, 2004 – 30,67 %) knižničného fondu SR a s celkovým prírastkom 47 % knižničných jednotiek realizovalo 9,6 % (2006 – 12,51 %, 2005 – 11,96 %, 2004 – 8,84 %) výpožičiek, uskutočnilo 3,5 % podujatí pre používateľov a verejnosť, malo zaregistrovaných 6,8 % (2006 – 8,59 %, 2005 – 8,58 %, 2004 – 6,84 %) používateľov knižníc SR, 7,5 % PC s internetom pre verejnosť, 26,5 % všetkých zamestnancov prepočítaných na plný úväzok, 18,7 % nákladov na nákup knižničného fondu a 35,9 % celkových nákladov na knižničnú činnosť. Fondy sa obnovia za 24,73 rokov (v roku 2006 za 29,4 rokov, v roku 2005 za 31,4 rokov). Celkový prírastok dosahuje relatívne vysoké hodnoty vo vedeckých knižniciach vďaka veľkým darom.
- 4,3 % (2006 – 4,23 %, 2005 – 3,91 %, 2004 – 4,2 %) **špeciálnych knižníc** s 8,3 % (2006 – 8,32 %, 2005 – 8,16 %, 2004 – 8,96 %) knižničného fondu SR a s celkovým prírastkom 4,8 % realizovalo 4 % (2006 – 4,04 %, 2005 – 4,36 %, 2004 – 4,5 %) výpožičiek, uskutočnilo 6,4 % podujatí, malo zaregistrovaných 6,1 % (2006 – 6,33 %, 2005 – 5,87 %, 2004 – 6,45 %) používateľov všetkých knižníc SR, 2,9 % PC s internetom pre verejnosť, 10,2 % všetkých zamestnancov prepočítaných na plný úväzok, 25,8 % nákladov na nákup knižničného fondu a 12,1 % celkových nákladov na knižničnú činnosť. Fondy špeciálnych knižníc sa obnovia za 62,92 rokov (v roku 2006 za 76,7 rokov, v roku 2005 za 66,2 rokov).
- 8,3 % (2006 – 7,31 %, 2005 – 6,76 %, 2004 – 6,83 %) **akademických knižníc** s 10,6 % (2006 – 10,13 %, 2005 – 6,62 %, 2004 – 6,83 %) knižničného fondu SR a s celkovým prírastkom 16,3 % realizovalo 9,8 % (2006 – 8,75 %, 2005 – 6,36 %, 2004 – 6,74 %) výpožičiek, uskutočnilo 7,1 % podujatí, malo zaregistrovaných 12 % (2006 – 11,6 %, 2005 – 7,98 %, 2004 – 8,72 %) používateľov knižníc SR, 27,4 % PC s internetom pre používateľov, 15,5 % všetkých zamestnancov prepočítaných na plný úväzok, 22,2 % nákladov na nákup knižničného fondu a 11,6 % celkových nákladov na knižničnú činnosť. Fondy sa obnovia za 23,54 rokov (v roku 2006 za 17,9 rokov, v roku 2005 za 39 rokov).

- 60,7% (2006 – 62,06%, 2005 – 60,07%, 2004 – 59,24%) školských knižníc so 16,7% (2006 – 16,96%, 2005 – 17,42%, 2004 – 18,43%) knižničného fondu SR a s celkovým prírastkom 11,2% realizovalo 5,2% (2006 – 5%, 2005 – 5,23%, 2004 – 5,15%) výpožičiek, uskutočnilo 26,1% podujatí, malo zaregistrovaných 31,1% (2006 – 31,22%, 2005 – 32,65%, 2004 – 32,29%) používateľov knižníc SR, 17,7% PC s internetom pre používateľov, 2,8% všetkých zamestnancov prepočítaných na plný úväzok (za rok 2007 uviedli prepočítaný počet zamestnancov v celej sieti školských knižníc 99,2, celkový počet zamestnancov – fyzických osôb uviedli len 2 450; údaje o zamestnancoch zrejme nie sú úplné a môžeme predpokladať, že mnohí učitelia, ktorí sú poverení vykonávať funkciu školského knihovníka, neuviedli ani úväzok 0,03 pri výkone tejto funkcie 1 hodinu týždenne; analogicky zrejme nevyčíslili ani mzdové náklady na výkon tejto funkcie, pretože celkové mzdové náklady predstavovali 7 316 107 Sk; iným logickým vysvetlením je, že veľká časť školských knižníc je nefunkčná a mali by byť vykazované osobitne). Školské knižnice uviedli, že v roku 2007 v rámci knižničného systému SR vynaložili 8,4% nákladov na nákup knižničného fondu a 1,9% celkových nákladov na knižničnú činnosť. Fondy školských knižníc sa obnovia podľa prírastku v roku 2007 za 53,82 rokov (v roku 2006 za 63,9 rokov, v roku 2005 za 56 rokov).

V súvislosti s hodnotami, ktoré dosiahli vedecké a akademické knižnice v roku 2007, treba uviesť, že 3 akademické a súčasne špecializované vedecké knižnice boli preradené do štatistického zisťovania o sieti akademických knižníc, čo znížilo celkové výsledky vedeckých knižníc a naopak, pozitívne ovplyvnilo výsledky akademických knižníc.

Z číselných údajov vidíme, že podiel počtu verejných a špeciálnych knižníc v knižničnom systéme v roku 2007 mierne stúpol. Výraznejšie stúpol aj podiel akademických knižníc, ale mierne klesol podiel vedeckých knižníc a výraznejšie klesol podiel školských knižníc.

Podiel knižničného fondu jednotlivých typov knižníc v rámci knižničného systému SR sa zvýšil vo verejných a akademických knižniciach, v ostatných typoch knižníc sa znížil, najviac vo vedeckých knižniciach.

Podiel výpožičiek sa výrazne znížil vo vedeckých knižniciach a mierne aj v špeciálnych knižniciach. Najviac sa zvýšil podiel výpožičiek vo verejných knižniciach, potom v akademických knižniciach. Mierne sa zvýšil aj podiel výpožičiek školských knižníc v knižničnom systéme SR.

Analogický bol vývoj podielu registrovaných používateľov v uvedených typoch knižníc – výrazne sa znížil vo vedeckých knižniciach, mierne v špeciálnych knižniciach a takisto mierne v školských knižniciach, čo je zarážajúci vývoj, pretože musíme konštatovať sústavný pokles počtu registrovaných používateľov od roku 2004, a to aj napriek ich revitalizácii a postupnému vybavovaniu počítačovou technikou s internetom a online katalógom. Naopak, podiel registrovaných používateľov v rámci knižničného

systému SR sa výraznejšie zvýšil vo verejných knižniciach a mierne aj v akademických knižniciach.

V roku 2007 sme prvý raz začali sledovať využívanie elektronických služieb. Zistili sme nejednotnú metodiku vykazovania niektorých údajov, no veríme, že v ďalších rokoch získame úplnejšie údaje. Napríklad verejné knižnice uviedli viac ako 900 tisíc návštev svojich webových stránok a vedecké knižnice takmer 2 milióny 400 tisíc návštev, z toho Slovenská národná knižnica 1 milión, Univerzitná knižnica Bratislava 667 tisíc a Štátna vedecká knižnica Košice 303 tisíc. Špeciálne knižnice uviedli menej než 77 tisíc návštev svojej webovej stránky, pritom nad 20 tisíc návštev uviedli v Slovenská knižnica pre nevidiacich Levoča, Knižnica pre mládež mesta Košice a Parlamentná knižnica.

OBNOVA FONDŮV

Vo všetkých typoch knižníc prebieha veľmi pomalá obnova fondov. Pri súčasnom objeme nových prírastkov do fondov sa najrýchlejšie obnovujú fondy akademických knižníc – za 23,54 rokov (v roku 2006 za 17,9 rokov), potom fondy vedeckých knižníc – za 24,73 rokov (v roku 2006 za 29,4 rokov). Pri vedeckých knižniciach treba reflektovať aj ich depozitnú úlohu. Obidva uvedené typy knižníc majú relatívne vysoké prírastky vďaka darom. Optimálne je, ak má knižnica dostatok finančných prostriedkov na aktívnu akvizitnú politiku, keď si knihovník sám vyberá a nakupuje knižničné jednotky do fondu podľa potrieb svojich používateľov.

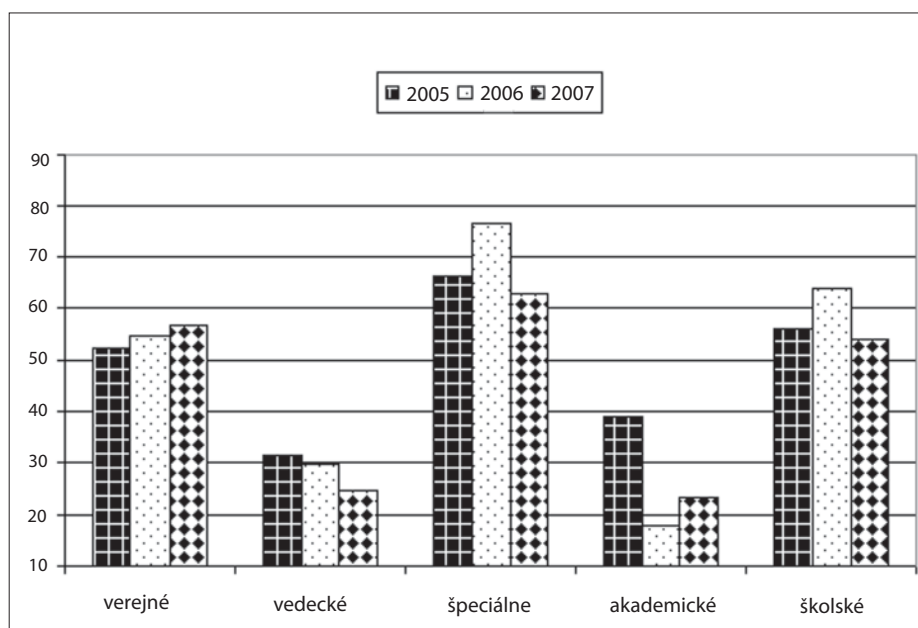
Fondy školských knižníc sa obnovujú za 53,82 rokov (v roku 2006 za 63,9 rokov), fondy verejných knižníc sa obnovia za 56,59 rokov (v roku 2006 za 54,6 rokov) a najpomalšie sa obnovujú fondy špeciálnych knižníc – za 62,92 rokov (v roku 2006 za 76,7 rokov).

Tabuľka 11 Obnova fondov jednotlivých typov knižníc v SR v rokoch 2005 – 2007

Typ knižnice	Knižničný fond	Prírastok	2005	2006	2007
Verejné knižnice	17 406 761	307 609	52,3	54,6	56,59
Vedecké knižnice	17 325 526	700 594	31,4	29,4	24,73
Špeciálne knižnice	4 472 836	71 091	66,2	76,7	62,92
Akademické knižnice	5 705 804	242 433	38,9	17,9	23,54
Školské knižnice	9 003 296	167 275	55,95	63,9	53,82

Tabuľka 12 Percento obnovy knižničného fondu jednotlivých typov knižníc v SR kúpou v roku 2007

Typ knižnice	Knižničný fond	Prírastok kúpou	% obnovy/rok
Verejné knižnice	17 406 761	211 568	1,21544
Vedecké knižnice	17 325 526	38 079	0,21979
Špeciálne knižnice	4 472 836	30 834	0,68936
Akademické knižnice	5 705 804	62 903	1,10244
Školské knižnice	9 003 296	84 780	0,94166

Graf 11 Obnova fondov jednotlivých typov knižníc v SR v rokoch 2005 – 2007

Údaje o percentuálnom zastúpení jednotlivých sietí knižníc v rámci knižničného systému SR je potrebné vnímať len ako podielové čísla z celkového stavu v knižniciach SR, nehovoria nič o kvalite ich služieb a činnosti. Skutočné porovnania sú prípustné len v rámci jedného typu knižníc, na ktoré sa zameriame v rámci verejných knižníc v samostatnom článku. Osobitnú pozornosť treba venovať aj stagnujúcim knižniciam – ich štatistické výsledky a prezentácie v grafoch budeme publikovať v najbližšom čísle tohto časopisu. Ďalšia existencia týchto knižníc bude prerokovaná so zástupcami Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS).

Vo verejných knižniciach musíme poukázať na nízky počet nákladov na nákup knižničného fondu so zreteľom na úlohy týchto knižníc, kde má osobitný význam výpožičná služba pre verejnosť.

Konštatujeme že zriaďovatelia verejných knižníc zabezpečujú pravidelné dopĺňanie knižničného fondu nedostatočne a rovnako nedostatočne zabezpečujú finančné aj personálne podmienky knižníc, ktoré majú vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, hoci im to ukladá zákon č. 183/ 2000 Z. z. o knižniciach v § 12 Práva a povinnosti zriaďovateľa alebo zakladateľa knižnice.

ČÍNA BOJUJE PROTI ZÁVISLOSTI OD INTERNETU

Poslanec čínskeho parlamentu Li Jianguo vyhlásil, že približne 4 milióny jeho spoluobčanov je závislých od internetu a že títo ľudia predstavujú až 10 % používateľov webu vo veku do 18 rokov. Za hlavnú príčinu závislosti považuje „nezdravé internetové hry“, ku ktorým čínski odborníci zaraďujú hry obsahujúce násilie, pornografiu alebo nevlastenecké animácie, teda hry, v ktorých čínski vojaci vystupujú ako nepriatelia. Toto sú hlavné dôvody, pre ktoré viacerí tamojší poslanci požadujú prísnejšiu kontrolu internetových hier. Mnohí experti sa zhodujú v tom, že závislosť od internetu predstavuje globálny jav. V USA je ním ohrozených údajne až 10% používateľov siete, pričom poplašné správy o tomto jave prichádzajú aj z Talianska, Česka, Kolumbie a z Poľska.

onet.pl. 29. 8. 2008

SMS ZA VOLANTOM NEBEZPEČNEJŠIE AKO ALKOHOLO

Využívanie mobilného telefónu na odosielanie a príjem textových správ pri šoférovaní je oveľa nebezpečnejšie ako alkoholické opojenie či požitie marihuany vodičom. Vyplýva to z experimentu so 17 mladými vodičmi (vo veku 17 – 24 rokov) na simulátore, ktorý ukázal, že ich reakcie pri príprave a čítaní SMS boli spomalené o 35 %, po konzumácii marihuany o 21 % a po požití alkoholu v množstve, ktoré dopravné predpisy Veľkej Británie tolerujú, iba o 12 %. Výsledky bádateľov z britského *Transport Research Laboratory* jasne ukazujú, že esemeskujúci vodiči horšie ovládajú vozidlo a majú ťažkosti s udržaním bezpečného odstupu.

news.yahoo.com 19. 9. 2008

T.T.